

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת בבא מציעא - דף צח

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

האם גורסים את מהלך הגמ' לדעת רמי בר חמא?

מבואר בגמ' שכדי להעמיד את המשנה כשיטת ר"נ שסבר שטענת בריא וטענת שמא, פטור, צריך לומר בביאור המשנה שהשואל התחייב על שבועה, ולא יכול להישבע ולכן משלם. בשיטה הראשונה ע"פ דעת רבא, העמידה הגמ' את הרישא בב' פרות ואת הסיפא בג' פרות וכו', היות ושיטה זו סברא שאם הודה במקצת ועל החלק השני אמר איני יודע, זה מספיק לחייבו שבועה. אבל המשיכה הגמ' ששיטת רמי בר חמא שאין נשבעים על מודה במקצת ואיני יודע, אלא רק כאשר יש גם כפירה על מקצת, לכך העמידו את המשנה ברישא בג' פרות ובסיפא בד' פרות וכו'.

צריך לברר מה הנושא בגמ', ומה נחלקו רמי בר חמא והשיטה הראשונה (ע"פ דעת רבא בגמ' לפנינו וכפי הגמ' בב"ק קז, א רבי חיאי בר יוסף).

בפרשת שומרים בתורה מובאר "אשר כי הוא זה" ומכאן למדו דין מודה במקצת לחייבו שבועה. כפי פשוטו הענין הנושא אמור בפרשת שומרים. אך שיטת רבי חיאי בר יוסף בגמ' בב"ק (קז, א) שעירוב פרשיות אמור כאן, וכפי שביאר רש"י שם, אמנם הפסוק נכתב בפרשת שומרים, אולם עניינו קשור לפרשת הלואה, ורק בהלוואה אמורים שמודה במקצת וכופר במקצת חייב שבועה, אולם שומר שכפר חייב שבועה אף אם לא הודה בכלל. והסברא לחלק בין הלוואה לפקדון, שבהלוואה אינו כופר בהכל מחמת ההטבה שקבל מהמלווה, לכן הודה במקצת, ויש חשש שחייב הכל, ורק מנסה להשיג זמן עד הפרעון, וחייבה אותו התורה שבועה על הודאתו במקצת כדי שיודה בכל. אבל בפקדון שלא עשה עמו טובה ויכול להעזי פניו ולומר מעולם לא קיבלתי פקדון, לכך מתחייב שבועה אף בכופר הכל. (לפי ביאור הרש"ש שם. עיי"ש בתוס' בביאור ריב"א ור"ח)

שיטת רמי בר חמא שם בסוגיא, שלא נאמר עירוב פרשיות, ובפרשת שומרים מבואר שכדי להתחייב בשבועה צריך הודאה במקצת וכפירה במקצת. וזה הסוגיא לפנינו שדנה הגמ' לדבריו של רמי בר חמא, איך נבאר את המשנה.

לפי דעת רש"י עולה שנחלקו רבי חיאי בר יוסף ורמי בר חמא, בב' הלכות. א. נחלקו בשרוש הדין בשומר האם יש בו שבועה במקצת או לא, לדעת רבי חיאי בר יוסף שיש עירוב פרשיות, נמצא שרק בהלוואה יש דין שבועת מודה במקצת ולא בשומרים. ולרמי בר חמא שאין עירוב פרשיות דין שבועת מודה במקצת נאמר בפרשת שומרים. א. כפי המבואר לפנינו בסוגיא, נחלקו האם טענת איני יודע במודה במקצת מחייבת שואל בשבועה. לדעה ראשונה ע"פ רבא, מתחייב בשבועה ולכן ניתן להעמיד את הרישא בב' פרות, וע"ז אמרו מתוך שאינו יכול להישבע משלם. לדעת רמי בר חמא, טענת איני יודע אינה מחייבת שבועת מודה במקצת, רק כאשר כופר במקצת יהיה חייב שבועה, ולכן נזקקו להעמיד שיש עוד בהמה שעליה כפר.

כך היא צורת הגמ' לפנינו, והגמ' בבא קמא לפי דעת רש"י. והרמב"ן כתב על דברי רש"י "ודברי פיו חן". אך שאלו הראשונים כאן (רמב"ן, ריטב"א, רשב"א, ר"ן) מנל לרש"י להעמיד מחלוקת נוספת בין רמי בר חמא לרבי חיאי בר יוסף, מחלוקת זו אינה קשורה במאומה לנושא האמור בגמ' בבא קמא לגבי עירוב פרשיות, ושם בגמ' מובאר שנחלקו רק בדין זה. לכן נוקטים הראשונים שאין זה חלק מהגמ' וכל ההוספה בבירור הענין הוא מדברי רבינו יהודאי גאון שהוסיף בגמ'. אך מ"מ חתבו שצריך לבאר את דברי הרש"י.

מהו העומק ב"עירוב פרשיות"?

כפי המבואר עיקר דבריו של רמי בר חמא נשנו בגמ' בב"ק (קז, א) שנחלק עם רב חיאי בר יוסף האם נאמר כאן עירוב פרשיות או לא, להשלמת הנושא נעלה מה הביאור והעומק בעירוב פרשיות.

על דברי רב חיאי בר יוסף עירוב פרשיות כתוב כאן, ביאר רש"י (שם ד"ה עירוב) פסוק שהוא מפרשה אחרת נתערב בזו שאינו מקומו.

הרבה מהקדמונים תמהו, מה שורש היסוד ב"עירוב פרשיות" האם ח"ו יש דבר שאינו בתכלית הדקדוק בסדר כתיבת התורה הקדושה? האם הפסוק נצרך אף למקומו או שמא כולו נצרך ע"מ ללמד על מקומו אחר. (עי' בשל"ה הקדוש, תורה שבע"פ כלל לשון הסוגיות אות יז).

ביאר הגאון רבי א"א דסלר זצוק"ל (מכתב מאלוהיו ח"ד עמ' 57) השיטה בלימוד התורה והקנייתה בצורה המעולה ללב האדם, אינה בשפת הסימנים, אינה רק בחלק היסוד לעין המורה על הלכה זו או אחרת. אנו בתורתנו הקדושה לומדים ומלמדים את הפנימיות שלה. היות ובתורה בסוד היסוד שלה, צריך להיות שהפה והלב שווים. אדם לא יכול ללמוד את התורה הקדושה בצורה חיצונית, כמו את חכמת ההנדסה וכו', התורה היא עמוקה ופנימית, מי שלמד מקרא ולא ידע להוציא הלכה או הנהגה, אלא התלהב רק מהצורה החיצונית, לא הגיע ללמוד התורה. לכן שיטה זו שמביאה הגמ', היא על הפנימיות של מקראות התורה שכאשר מקנים את הצורה של החכמה הפנימית בה נכתבה התורה הקדושה מקנים יחד עמה את ההבנה שבעומק. (עיי"ש באריכות דבריו).

איך ממנה המשאיל שליו לצורך השואל?

מבואר במשנה, אם אמר השואל למשאיל שישלח את הבהמה ביד בנו עבדו או שלוחו, קביל בכך אחריות ומתחייב על אונסים.

שואלים הראשונים, אמנם השואל גילה בדעתו שמעוניין שהמשאיל ישלח לו את הבהמה, אך בפועל מינוי השליחות היה ע"י המשאיל, איך הפכו השלוחים לשליחיו של השואל, עד כדי שהוא מתחייב באונסים.

השיטת"ק הביא בשם הראב"ד חידוש גדול, שמועיל מצד זכין לאדם שלא בפניו. כיון שגילה השואל בדעתו שמעוניין לקבל את הבהמה, מדין זכיה נעשו הם שלוחיו. אף שיש כאן צד חובה שהרי מתחייב באונסים ובכל שאר חיובי שאילה. אך היות ויש צד זכות, נעשים הם שלוחיו.

עוד מבואר הראב"ד, שלאחר שגילה השואל שמעוניין הוא בשליחות, נעשה כאומר למשאיל תמנה שליח בשמי להביא את הבהמה. (ועי' כאן בתוס' יו"ט על המשניות שהאריך בביאור זה, לפי מחלוקת רבה ורב חסדא בב"ק קיד)

בר"ן ביאר, שאין כאן חיוב שליחות כלל, אלא למדנו בגמ' בקידושין (ז, א) קידושין מדין "ערב" היינו אדם אשה שאמרה תן מנה לפלוני ואקדש לך, מקודשת. אמנם האשה לא קיבלה ממון, אבל היות ומחמתה הוציא הבעל ממון ונתן לאחר, התחייבה היא בתמורה את קידושה, ונחשב הדבר כביכול היא קיבלה את הממון. א"כ אף כאן אמר השואל למשאיל תשלח את הבהמה, ועל פי דברי השואל הוציא המשאיל את הבהמה התחייב לו מדין ערב, ולא מדין שליחות על השאילה. הנתבות (שמ, יא) ביאר שכיון שעל פי דברי השואל, היתלק בעל הבהמה משמירתה, והשואל נכנס תחתיו לכל הפחות כדינו שומר חנם, א"כ יכול להיות אף שואל ולקבל על עצמו את כל החיובים.

היבא הנתבות שם, נפק"מ להלכה בין התירוצים. לפי ביאור הראב"ד שמדובר ע"פ הגדרות של דיוני שליחות, א"כ השליח צריך להיות בכלל שליחות. אם מצד דיני ערב אין נפק"מ בדינו של השליח. וכן נפק"מ לגבי חזרה, המשאיל שרוצה לחזור בו, אם מדיני ערב יוכל לחזור בו כיון שהשואל עדיין לא זכה בהמה. אבל אם היה כאן שליחות והם שלוחיו של שואל, זכה השואל ולא יוכל המשאיל לחזור בו.

סיכום הדף

נושא היום: ספק שכר ספק שאל. שכירות ממיכה את השאילה. אחריות השואל

לדעת ר"נ שבריא ושמא, פטור, **דין המשנה** שמבואר שחייב העמידו כאמור באופן שהתחייב לו שבועה ומתוך שאינו יכול להישבע משלם, **דין המשנה יבואר כך**, ברישא בב' פרות, **מסר לו ב' פרות** שחצי היום בשאילה וחצי היום בשכירות, או יום אחד בשאילה ויום אחד בשכירות, ומתו ב' הפרות, **המקבל טוען** שאחת ממה בזמן השאילה והשניה אינו יודע, מתוך שאינו יכול להישבע משלם. **בסיפא של המשנה** יתבאר בג' פרות, נתן לו ב' פרות ב' בשאילה ואחת בשכירות, **הנותן טוען** שמתו בזמן של השאילה, **והמקבל טוען** שמתה אחת של השאילה ושניה אינו יודע אם של שכירות או של שאילה, מתוך שאינו יכול להישבע משלם.

לדעת רמי בר חמא, כדי להתחייב בשבועה של מודה במקצת או בשבועת השומרים **צריך שיכפור במקצת** ויודה במקצת, **עד כאן הביאה הגמ'** את האפשרויות לשיטת ר"נ שיש שבועה, אבל רק באופן של איני יודע, **לדעת רמי בר חמא** צריך להוסיף במקרים האמורים עוד פרה שעליה כופר, **וכך הרישא בב' פרות**, נתן לו ב' פרות חצי יום בשאילה חצי בשכירות או יום שאילה ויום שכירות, מתו כולם. **הנותן טוען** שמתו בזמן של השאילה, **המקבל** כופר בפרה אחת שלא היו דברים מעולם, על אחת מודה שבזמן של השאילה ועל אחת אומר איני יודע. יש כאן מודה במקצת כופר במקצת, ומתוך שאינו יכול להישבע משלם. **בסיפא** מדובר שנתן לו **ארבע פרות**, **הנותן טוען** ב' בשאילה ואחת בשכירות ומתו ב' של השאילה. **המקבל** כופר בפרה אחת, באחת מודה שמתה השאילה, ועל אחת אומר איני יודע אם זאת השאילה או המושכרת. מתוך שאינו יכול להישבע משלם.

בדין המשנה זה טוען שאלה מתה, וזה טוען שכורה מתה, ישבע המקבל ויפטר, **לדעת עולא** שאלה מחמת גלגול במקצת, **הנותן** משביעו שמתה כדרכה ומתוך שנשבע ע"ז נשבע ששאילה מתה, **שאל"כ** אין סיבה לחייבו שבועה שהרי הנותן טוען שכורה והמקבל מודה שלא ממין הטענה.

הסתפק רבי אבא בר ממל, שאל את הבהמה יחד עם הבעלים, והמשיך לשכור את הבהמה שלא בבעלים, **האם השכירות ממיכה את השאילה** לגבי פטור של "בעליו עמו", או **השכירות נפרדת מהשאילה**. **אם נאמר שהשכירות ממיכה את השאילה**, מה הדין **אם שכר בבעלים** והמשיך **לשאלו שלא בבעלים**, שאילה בודאי אינה ממיכה את השכירות שהרי בעתה מתחייב באונסים. **או** כיון שיש שיטות במקצת לגבי חיובי נגיבה ואבידה, עדיין משאילה יש פטור של בעליו עמו. **אם נאמר שלא שייך השאילה לשכירות**, מה הדין כאשר **שאלה בבעלים**, **המשיך ושכר** שלא בבעלים, **וחזר לשאלו**, האם חוזרת השאילה לשאילה הראשונה והגדרתה בבעלים, או שהשכירות הפסיקה את השאילה הראשונה. **עוד ספק**, שכר בבעלים, שאל שלא בבעלים, וזכר, האם חוזרת השכירות הראשונה למקומה בבעלים, או שהשאילה הפסיקה. **תיקן**.

שאל את הפרה, והמשאיל שלח ע"י בנו עבדו או שלוחו שלו (המשאיל), או ע"י בנו עבדו או שלוחו של המקבל (השואל), פטור שעדיין לא קיבל אחריות. **אבל אם אמר השואל תשלח ביד אלו**, כבר התחייב באחריות, **וכן** אם הודיע המשאיל שהוא שולח, והשואל אמר לו שלח, התחייב על אונסים שבדרך. **והוא הדין לגבי סיומ האחריות** בזמן שמחזיר השואל למשאיל, **אם שלח השואל בסתם** אינו נפטר מהאחריות, אולם **אם שלח ע"י בקשת המשאיל** או ע"י אישורו, נפטר מהאחריות.